

Justiitsministeerium

Teie: 21.05.2024 nr 8-1/4357-1

Meie: 26.06.2024 nr 15.1-3/3187-1

Kõigi isikute kaitsmist kadunuks jääma sundimise eest käsitleva rahvusvahelise konventsiooniga ühinemise seaduse eelnõu kooskõlastamine

Austatud härra Madis Timpson

Välisministeerium kooskõlastab kõigi isikute kaitsmist kadunuks jääma sundimise eest käsitleva rahvusvahelise konventsiooniga (edaspidi *konventsioon*) ühinemise seaduse eelnõu märkustega.

Välisministeerium on tänulik Justiitsministeeriumile, kes tuli vastu Välisministeeriumi palvele valmistada ette konventsiooniga ühinemise seaduse eelnõu väljaspool tööplaani seoses Eesti kandideerimisega ÜRO Inimõiguste Nõukogu liikmeks aastateks 2026-2028 ning rahvusvaheliste konventsiooni järelvalvekehade soovitude täitmisega. Konventsiooniga ühinemist on soovitatud Eestile ÜRO üldise inimõiguste perioodilise ülevaatus käigus ning erinevate inimõiguste konventsioonide järelevalve komiteede poolt. Välisministeerium palub täiendada seletuskirja sissejuhatust, artikkel 1 ja mõjude osa välispoliitiliste mõjude osas.

Välisministeeriumi toob oma kooskõlastuskirjas välja mõningad üldised märkused ning ei tee märkusi eraldi kõigi artiklite kaupa. Tehnilised märkused ja mõned konkreetsed sõnastusettepanekud eelnõu ja seletuskirja kohta edastab Välisministeerium e-kirjaga.

Välisministeerium teeb ettepaneku vaadata veel kord koos vandetõlgiga üle konventsiooni pealkirja eestikeelne tõlge, et leida parim lahendus, mis oleks hästi arusaadav. Samuti teeb Välisministeerium ettepaneku kasutada konventsiooni II osas eestikeelses tõlkes *komisjoni* asemel *komitee*, et ühtlustada kasutatud mõistet teiste ÜRO konventsioonidega, kus on olemas järelvalvemehhanism. Samas osas on tõlkes kasutatud *pöördumine* üksikisiku poolt komiteele rikkumisest teavitamisel esitatava dokumendi kohta. Erinevate rahvusvaheliste konventsioonide järelvalvekehandite puhul on kasutatud erinevaid termineid individuaalkaebeõiguse realiseerimisel individuaalkaebuse (teade, teatis, avaldus, kaebus) esitamisel. Välisministeerium teeb ettepaneku ühtlustada erinevate mõistete kasutamist ning leppida kokku enam sobivas terminis. Välisministeerium eelistaks sõna *kaebus* kasutamist, mis annab kõige paremini edasi dokumendi sisu.

Ühtlasi kasutab Välisministeerium juhust, et tõstatada laiemalt rahvusvaheliste lepingute eesti keelde tõlkimise ja avaldamise küsimus ning eestikeelsete tõlgete õiguslik staatus.

Rahvusvahelised lepingud koostatakse tihti mitmes keeles, mille tekstid on võrdselt autentset. Kui leping ei ole sõlmitud eesti keeles ja lepingu autentseks keeleks ei ole seetõttu eesti keel, tuleb leping eesti keelde tõlkida. Rahvusvaheliste lepingute tõlked erinevatesse keeltesse ja nende avaldamine on oluline, kuid seda pigem informatiivses mõttes, et lepingu osalisriikides oleks lepingu subjektidel ja üksikisikutel võimalik aru saada riigi ja isiku õigustest ja kohustustest, kuid sellised tõlked ei omanda õiguslikku tähendust, kuna konventsiooni tõlgendamisel tuleb lähtuda konventsiooni või muu rahvusvahelise lepingu autentsest tekstist. Tõlke õigusliku staatuse küsimus on mitmel korral tõstatatud ja esitatud Välisministeeriumile vastavaid päringuid ning Välisministeeriumi selgitused on pigem tekitanud mõistmatust ja rahulolematust. Eeltoodud põhjustel teeb Välisministeerium ettepaneku Justiitsministeeriumile kaaluda rahvusvaheliste lepingute eestikeelse tõlke avaldamisel teha tõlke juurde Riigi Teatajas märkus, mis Justiitsministeeriumile sobivas sõnastuses kajastaks, et tegemist on informatiivse tõlkega, millel ei ole õigusjõudu.

Palume täpsustada seletuskirja lk 2 punkti 1.3 ja 2, mis puudutavad seaduse eesmärki ja konventsiooniga ühinemist. Täiendada tuleks seletuskirja punkti 1.3 ja välja tuua lisaks konventsiooni vastavale alusele ka konventsiooni ratifitseerimise alus riigisisises õiguses ehk Eesti Vabariigi põhiseaduse § 121 punkt 5 ning p 2, kuna konventsiooniga ühinedes võtab Eesti endale rahvusvahelise kohustuse seda täita.

Artikkel 1 osas tõstatame küsimuse, kas Eesti õigusaktid tagavad vajalikus ulatuses konventsiooniga tagatud õiguste kaitse isiku kadunuks jääma sundimise eest artikli 1 kirjeldatud eriolukordades ning palub võimaluse korral seletuskirja selles osas täiendada.

Justiitsministeerium kirjutab seletuskirjas, et kadunuks jääma sundimist on võimalik kvalifitseerida KarS-is juba olemasolevate sätete alla, millest tulenevalt puudub vajadus iseseisva kadunuks jääma sundimise koosseisu loomiseks KarS-is. Välisministeerium tõstatab siiski seletuskirjas käsitletud konventsiooni artiklite 2, 4, 6, 7, 8 osas küsimuse, kas võimaliku kadunuks jääma sundimise toimepanemisel on sellise teo toimepanijal või sellele kihutajal või kaasaaitajal piisavalt selge, et tema toimepandud tegu kujutab endast kuritegu, ning selge arusaam millist kuritegu ta toime paneb, aga ka kas isik mõistab milline on võimalik karistus sellise teo toimepanemise eest.

Samuti soovime analüüsida seletuskirjas viidatud KarS kuritegude eest ette nähtud karistusi ning selgitada, kas karistused kõigi viidatud kuritegude eest vastavad konventsiooni preambulis ja artiklis 7 välja toodud kuriteo raskusele. Sama puudutab kuritegude aegumise tähtaega. Kas KarS aegumistähtajad on vastavuses konventsiooni sätestatud kuriteo raskusele. Nt näeb KarS § 136 lg 1 ette rahalise karistuse või kuni viieaastase vangistuse; KarS § 81 lg 1 kohaselt ei tohi kedagi kuriteo toimepanemises süüdi mõista ega karistada, kui kuriteo toimepanemisest kuni selle kohta tehtud kohtuotsuse jõustumiseni on möödunud viis aastat.

Välisministeerium teeb ettepaneku täpsustada seletuskirjas, kas ja kuidas on Eesti seadustes tagatud artikli 11 lg 1 kohustus välja anda või kohut pidada ning kas see piisav, et tagada rahvusvahelise kohustuse täitmine.

Artikkel 8 osas keskendub seletuskiri kahju hüvitamisele, kuid selles ei selgitata, millist kahju või missuguses ulatuses võib kannatanu taotleda. Välisministeerium teeb ettepaneku täiendada seletuskirja ning analüüsida ka võimalikke muid asjakohaseid õiguskaitsevahendeid oma konventsiooniga tagatud õiguste kaitseks.

Artikkel 10 lg 3 osas palume seletuskirja täiendada ja lisada viide konsulaarsuhete Viini konventsioonile, mis paneb riigile kohustuse informeerida kinnipeetud isiku kodakondsusriiki ning võimaldada konsulaarametnikule ligipääs oma riigi kodanikule kinnipidamisasutuses.

Artikkel 11 lg 3 osas palume täiendada seletuskirja, kuna õigus õiglasele ja avalikule kohtumenetlusele sõltumatus ja erapooletus kohtus on rahvusvaheline kohustus, mida Eesti peab täitma juba olemasolevate rahvusvaheliste lepingute alusel.

Seletuskirja II osa juures palume täiendada, et Justiitsministeerium on Eestis pädev asutus, kes hakkab koostama aruandeid konventsiooni täitmisest, tagab kiirete tegutsemistaotluste menetlemise koordineerimise ning info kogumise ja komitee vastuvõtmise (art 26 ja 30; samuti art 33 ja 34). Artikli 31 osas soovitame kaaluda, kas oleks siiski põhjendatud teha konventsiooniga ühinemise ajal avaldus komitee pädevuse tunnustamisest saada ja arutada üksikisikute pöördumisi, või põhjendada seletuskirjas, miks seda teha ei soovita või tuua välja võimalik ajakava selle teema edasiseks analüüsimiseks, kui see on vajalik. Samasisuline soovitus on analüüsida artikli 32 all riikidevaheliste kaebuste aktsepteerimise võimalust.

Välisministeerium palub samuti täpsustada seletuskirja kokkuvõtet, kus ühelt poolt leitakse, et Eesti õigus vastab konventsiooni sätetele, kuid teiselt poolt kirjutatakse, et tuleks kaaluda mõningate õiguslike muudatuste tegemist, et saavutada konventsiooniga parem kooskõla. Seletuskirjas tuleks välja tuua ajakava, et täiendavalt kaaluda Eesti õigusaktide vastavust konventsiooni nõuetele koos vajadusel vastavate ettepanekutega seadus(t)e muutmiseks.

Välisministeerium tänab veel kord Justiitsministeeriumi seaduseelnõu ettevalmistamise ja põhjaliku analüüsi koostamise eest konventsiooni jõustamiseks ning soovib Justiitsministeeriumile edu mõningate küsimuste täiendava analüüsimisel.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Margus Tsahkna
minister

Mai Hion
+372 637 7413
mai.hion@vm.ee